

בבית המשפט העליון

ע"ב 6668/22

לפני:

כבוד הנשיאה אי חיות
כבוד המשנה לנשיאה עי פוגלמן
כבוד השופט ני סולברג
כבוד השופטת ד' ברק-ארז
כבוד השופטת עי ברון
כבוד השופט ד' מינץ
כבוד השופט י' אלרון
כבוד השופטת י' וילנר
כבוד השופט עי גרוסקופף

המערערת:

בל"ד – ברית לאומית דמוקרטית

נגד

המשיבות:

1. ועדת הבחירות המרכזית לבחירות לכנסת ה-25
2. מפלגת אנחנו ביחד – לסדר חברתי חדש
3. היועצת המשפטית לממשלה

ערעור לפי סעיף 64(א) לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969;

תאריך הישיבה:

י"א בתשרי התשפ"ג (6.10.2022)

בשם המערערת:

עו"ד חסן ג'בארין; עו"ד עדי מנסור

בשם המשיבה 1:

עו"ד דין ליבנה

בשם המשיבה 2:

עו"ד מוש חוגיה

בשם המשיבה 3:

עו"ד אודי איתן; עו"ד מתן שטיינבוך

פסק-דין

הנשיאה א' חיות:

זהו ערעור על החלטתה של ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25 (להלן: ועדת הבחירות או הוועדה) מיום 29.9.2022, שקיבלה בקשה לפסול את המערערת (להלן:

בל"ד) מלהתמודד בבחירות לכנסת ה-25 בגין עילת הפסילה שבסעיף 7א(א)(1) לחוק-יסוד: הכנסת – שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.

תמצית המסגרת הנורמטיבית הצריכה לעניין

1. סעיף 7א(א) לחוק-יסוד: הכנסת קובע כי מועמד או רשימת מועמדים לא ישתתפו בבחירות לכנסת "אם יש במטרותיה או במעשיה של הרשימה או במעשיו של האדם, לרבות בהתבטאויותיו, לפי הענין, במפורש או במשתמע, אחד מאלה": שלילת קיומה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית; הסתה לגזענות; או תמיכה במאבק מזוין של מדינת אויב או ארגון טרור נגד ישראל (סעיפים 7א(א)(1)-(3), בהתאמה).

2. בית המשפט העליון מוסמך על פי חוק לדון בערעורים על החלטות הוועדה בעניין פסילת רשימות וכן לאשר פסילת מועמד שהוועדה החליטה לפסול (סעיף 7א(ב) לחוק-יסוד: הכנסת, וסעיפים 63א ו-64 לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969). נוכח מעמדה החוקתי הרם של הזכות לבחור ולהיבחר, לאורך השנים פורשו בפסיקה עילות הפסילה הקבועות בסעיף 7א לחוק היסוד בריסון ובצמצום, ונקבעו בהקשר זה אמות מידה מחמירות ורף ראייתי גבוה (להרחבה ראו, בין היתר: א"ב 11280/02 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השש-עשרה נ' טיבי, פ"ד נז(4) 1, 24-12 (15.5.2003) (להלן: עניין טיבי); א"ב 1806/19 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-21 נ' כסיף, בפסקאות 12-16 לחוות דעתי (18.7.2019) (להלן: עניין כסיף); א"ב 1095/15 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת העשרים נ' זועבי, פסקאות 3-8 לחוות דעתה של הנשיאה מ' נאור (10.12.2015) (להלן: עניין זועבי השני)).

3. בכל הנוגע לעילת הפסילה נושא הערעור שלפנינו – שלילת קיומה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית – נקבע בפסיקה כי זו תקום בעקבות פגיעה במאפיינים "הגרעיניים-המינימליים" אשר מעצבים את הגדרתה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית (לפירוט ראו עניין טיבי, בעמ' 21-24; עניין כסיף, בפסקה 13 לחוות דעתי).

רקע עובדתי

4. ביום 30.6.2022 אישרה מליאת הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את הצעת חוק התפזרות הכנסת העשרים וארבע ומימון מפלגות, התשפ"ב-2022, והכנסת ה-24 התפזרה בחלוף כחמישה-עשר חודשים מיום שהושבעה. הבחירות הכלליות לכנסת ה-25 נקבעו ליום 1.11.2022, ובהתאמה נקבע יום 15.9.2022 כמועד האחרון להגשת הרשימות לוועדת הבחירות המרכזית.

5. בל"ד הגישה את רשימתה לוועדה ביום 15.9.2022, ושבוע לאחר מכן הגישה המשיבה 2 (מפלגת "אנחנו. ביחד – לסדר חברתי חדש") בקשה תמציתית בת 3 עמודים לפסילת בל"ד מהתמודדות בבחירות לכנסת ה-25. בבקשה טענה המשיבה 2 כי בל"ד שוללת את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית בכך שהיא "קוראת לכינונה של מדינת ישראל כמדינת כל אזרחיה". לתמיכה בטענותיה הפנתה המשיבה 2 למצע של מפלגת בל"ד; לראיון רדיו שנערך עם יו"ר מפלגת בל"ד, ח"כ סאמי אבו שחאדה (להלן: ח"כ אבו שחאדה), ברשת ב' ביום 21.8.2022, וטענה כי הוא התבטא במסגרתו כמי שתומך בביטול חוק השבות וההמנון ובשינוי דגל המדינה; וכן לכתבה שפורסמה באתר ערוץ 7 ביום 8.8.2022, ובה מצוטטות התבטאויות של ח"כ אבו שחאדה הכוללות, כך המשיבה 2, אמירות גזעניות נגד המדינה ונגד חיילי צה"ל. בבקשה הדגישה המשיבה 2 כי "מדובר במספר דוגמאות בלבד וקצרה היריעה מלהכיל את התבטאויות יו"ר [בל"ד] כנגד מדינת ישראל, כנגד זכות קיומה כמדינה יהודית, ודי בכך כדי להביא לפסילת הרשימה".

בעמדה שהגישה לוועדה היועצת המשפטית לממשלה (להלן גם: היועצת) נטען, בין היתר, כי נוכח הבסיס הראייתי הדל שעליו נשענת בקשת הפסילה, לא עלה בידי המשיבה 2 להוכיח עילה לפסילת בל"ד מלהתמודד בבחירות.

6. בתום דיון בבקשה שהתקיים בפני מליאת ועדת הבחירות ביום 29.9.2022 הוחלט, ברוב של 9 תומכים מול 5 מתנגדים, כי בל"ד מנועה מלהשתתף בבחירות לכנסת ה-25. בהצבעה נטלו חלק 14 מחברי הוועדה, שהם פחות ממחצית חבריה.

על החלטה זו הגישה בל"ד את הערעור שלפנינו.

טענות הצדדים

7. בל"ד טוענת כי הבקשה לפסילתה נעדרת תשתית עובדתית הולמת וכי הראיות שצורפו לה אינן עומדות ברף הראייתי המחמיר אשר נדרש לפסילת רשימה בהתאם לסעיף 7א לחוק-יסוד: הכנסת. באשר לראיון של ח"כ אבו שחאדה מיום 21.8.2022 בעניין חוק השבות, ההמנון והדגל, טוענת בל"ד כי מדובר בעמדה פוליטית לגיטימית שאינה חדשה והועלתה בהליכים קודמים. עוד לגישת בל"ד, ההתבטאויות מיום 8.8.2022 בעניין חיילי צה"ל הוצגו על ידי המשיבה 2 בצורה "מסולפת וערוכה", ומכל מקום אין להן רלוונטיות לשאלת התקיימות עילת הפסילה שבסעיף 7א(א)(1) לחוק-יסוד: הכנסת. בל"ד מוסיפה וטוענת כי לא הוצגו בבקשת הפסילה ראיות בעניין פעילות פרלמנטרית או אחרת של בל"ד לקידום מטרות הסותרות את סעיף 7א(א)(1) לחוק היסוד,

לא כל שכן פעילות חוזרת ונשנית. כמו כן מציינת בל"ד כי המצע שלה עמד בעבר לדיון בפני בית המשפט העליון, ולא נמצא שיש באמור בו כדי להקים עילה לפסילתה.

בל"ד מוסיפה ומפנה לתצהיר שהגיש יו"ר הרשימה, ח"כ אבו שחאדה, במסגרת ההליך שהתנהל בפני ועדת הבחירות, בו הבהיר כי הוא ושאר המועמדים ברשימה "מחויבים למצע המדיני כפי שהוא נידון ואושר על ידי בית המשפט העליון", וכן "לכל ההצהרות שניתנו מטעם ההנהגה של בל"ד בפני בית המשפט העליון" בהליכים קודמים (פסקה 8 לתצהיר).

8. המשיבה 2, מצדה, סומכת ידיה על הכרעת ועדת הבחירות. היא מדגישה כי במערכות בחירות קודמות התמודדה בל"ד כחלק מ"הרשימה המשותפת", אשר כללה מועמדים של מספר מפלגות ו"שמה מחסום מסוים על מעשיה". משהחליטה בל"ד להתמודד באופן עצמאי, סבורה המשיבה 2 כי יש מקום לשקול מחדש את האמור במצע המפלגה ואת "הסיכויים של בל"ד ליישם את המצע". עוד מסבירה המשיבה 2 כי הניסוח התמציתי של בקשת הפסילה נבע מסד הזמנים הקצר שעמד לרשותה בהקשר זה, כמו גם מהעובדה ש"העריכה שבקשות פסילה יוגשו על ידי גורמים שכבר הגישו בעבר בקשות פסילה כנגד [בל"ד]" – הערכה שהתבררה כשגויה והותירה אותה כמבקשת יחידה לפסילת בל"ד. בהקשר זה מוסיפה המשיבה 2 ומציינת כי הגישה בקשה להוספת ראיות לקראת מועד הדיון בוועדת הבחירות המרכזית, אך לא ניתנה בה החלטה. על כן מבקשת המשיבה 2 כי בית משפט זה יאשר, בשלב הערעור, את הגשת הראיות הנוספות שבאמתחתה, והיא מפרטת בהקשר זה שורת התבטאויות של חברי בל"ד ואירועים שבהם היו מעורבים מאז שנת 2010 ועד היום.

המשיבה 2 טוענת כי בל"ד פועלת במטרה לשלול את המרכיב היהודי בזהותה של מדינת ישראל, וכי חבריה מקדמים מטרה זו "בכל ריאיון [ו] אמירה כתובה". לעניין הדרישה להוכיח פעילות אקטיבית להגשמת מטרה זו, טוענת המשיבה 2 כי יש לייחס משקל לעובדה שבל"ד פעלה עד לאחרונה תחת "מטרייה רחבה יותר" בדמות הרשימה המשותפת – ומכל מקום, כי התנהלות בל"ד החל ממועד התפצלותה מעידה כשלעצמה על מטרות המפלגה ועל הדרכים שבהן היא פועלת לקידומן.

9. נוכח האמור טוענת המשיבה 2 כי עלה בידה להוכיח עילה לפסילת בל"ד בהתאם לסעיף 7א לחוק-יסוד: הכנסת, וכי ככל שייקבע שלא כך הדבר, ראוי "לשקול מחדש את המדיניות כלפי מפלגת בל"ד [ו] לקבוע שהתחום שבו היא נמצאת – מה שקרוי 'התחום האפור', הוא תחום אסור שדי בו כדי להביא לפסילתה [...]".

10. היועצת המשפטית לממשלה סבורה כי יש לקבל את הערעור. לטענתה, חלק מהסעיפים במצעה של בל"ד עשויים אמנם להוות ראייה לעניין התקיימות העילה שבסעיף 7א(א)(1) לחוק-יסוד: הכנסת, אך היועצת שבה ומדגישה כי המשיבה 2 לא הציגה ראיות כלשהן המעידות על פעולה אקטיבית, שיטתית ועוצמתית של בל"ד להגשמת המצע, וכי "עיקרי המצע של בל"ד" וראיות רלוונטיות נוספות נבחנו בעבר על ידי בית משפט זה, אשר נמנע מלפסול את הרשימה מהתמודדות לכנסת.

11. לשיטת היועצת, שתי הראיות האחרות שצירפה המשיבה 2 לבקשת הפסילה (הריאיון לרשת ב' והכתבה באתר ערוץ 7), אף הן אינן מבססות את עילת הפסילה בדבר שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. באשר לראיון טוענת היועצת כי הוא כולל תשובות לקוניות של ח"כ אבו שחאדה, וכי בנסיבות העניין לא די בכך כדי להקים תשתית ראייתית מספקת לפסילת רשימה. היועצת מוסיפה כי ההתבטאויות בעניין צה"ל וחייליו אשר צוטטו בכתבה – מהן מסתייגת היועצת בתוקף – אינן מקימות תשתית כאמור וכי מכל מקום הן אינן נוגעות לעילת הפסילה לפי סעיף 7א(א)(1) לחוק-יסוד: הכנסת, בדבר שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית, שעליה נסמכת בקשת הפסילה.

12. היועצת מתייחסת בתגובתה לעמדה שהביע היועץ המשפטי לממשלה דאז בעניין כטיף, שם ציין כי אילו בל"ד הייתה מתמודדת באופן עצמאי בבחירות לכנסת ה-21 "היה מקום לשקול בכובד ראש את פסילתה". היועצת מדגישה כי עמדה זו התבססה על הניסיון של חברי בל"ד, בשנת 2018, להניח על שולחן הכנסת ה-20 את הצעת חוק-יסוד: מדינת כל אזרחיה, ועל עתירה שהגישו נציגי סיעת בל"ד ובה טענו כי הצעת החוק תאמה את העמדה הפוליטית שעליה התבססה בחירתם לכנסת (בג"ץ 4552/18 זחאלקה נ' יו"ד הכנסת (30.12.2018) (להלן: עניין זחאלקה)). אף שבבחירות הנוכחיות בל"ד מתמודדת כרשימה עצמאית, היועצת סבורה כי "אין בשינוי זה כדי להטות את הכף ולהביא לפסילת בל"ד". זאת, בין היתר, בהינתן חלוף הזמן מאז הניסיון להגיש את הצעת חוק-יסוד: מדינת כל אזרחיה, והעובדה שנציגי בל"ד לא ביקשו מאז להניח הצעה דומה על שולחן הכנסת.

13. בשולי הדברים ובכל הנוגע לבקשתה של המשיבה 2 לצרף ראיות בשלב הערעור, טוענת היועצת כי אין לכך מקום, בין היתר, משהמשיבה 2 לא העלתה את הנושא במהלך הדיון שהתקיים בפני הוועדה ביום 29.9.2022.

14. עיינתי בחומר הראייתי שהוצג בפני ועדת הבחירות ובפנינו, והגעתי לכלל מסקנה כי דין הערעור להתקבל, מן הטעם כי בקשת הפסילה אינה עומדת, אף לא בדוחק, ברף הראייתי הנדרש להוכחת התקיימותה של עילת הפסילה הקבועה בסעיף 7א(א)(1) לחוק יסוד: הכנסת.

15. בית משפט זה חזר וקבע כי הרף הראייתי הנדרש לביסוס עילת פסילה לפי סעיף 7א(א) לחוק היסוד, הוא רף מחמיר וקפדני. אמות המידה שהותוו לעניין זה מאפשרות לפסול רשימה או מועמד מהתמודדות בבחירות לכנסת רק במקרים "מובהקים וקיצוניים" המצדיקים נקיטה בצעד כה מרחיק לכת (ראו, למשל: ע"ב 561/09 בל"ד – המפלגה הלאומית הדמוקרטית נ' ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-18, בפסקה 3 (7.3.2011) (להלן: עניין בל"ד)). בהקשר זה נקבע שעל מנת לבסס איזו מן העילות המנויות בסעיף 7א, יש להצביע על שאיפה דומיננטית המהווה חלק מהפרוגרמה הפוליטית של הרשימה או של המועמד שפסילתם נתבקשה; כי מטרת מרכזיות ודומיננטיות אלו נלמדות מהצהרות מפורשות ומהיגדים ישירים, או ממסקנות מסתברות שמשמעותן ברורה וחד-משמעית; כי הרשימה או המועמד פועלים באופן אקטיבי להגשמת המטרות האמורות ונעשתה פעילות שאינה ספורדית להוצאתן מן הכוח אל הפועל; וכי הראיות המבססות את המטרות או המעשים אשר יש בהם כדי למנוע התמודדות בבחירות לכנסת, עולות כדי "מסה קריטית" של ראיות "ברורות, חד-משמעיות ומשכנעות" (ראו עניין כסיף, בפסקה 16 לחוות דעתי). כמו כן נקבע כי כל ספק המתעורר לגבי דיות המסכת הראייתית פועל נגד הפסילה (שם).

16. התשתית העובדתית שעליה נסמכה בקשת הפסילה כללה, כאמור, שלושה נספחים בלבד: מצעה של בל"ד; ראיון של יו"ר הרשימה מיום 21.8.2022 לרשת ב', שבו הביע תמיכה בביטול חוק השבות, בביטול ההמנון ובשינוי דגל המדינה; וכתבה שפורסמה בערוץ 7 ביום 8.8.2022, אשר מתייחסת לראיון של ח"כ אבו שחאדה שבו התבטא נגד צה"ל וחייליו.

17. בבקשת הפסילה טענה המשיבה 2 כי די בעיון במצעה של בל"ד כדי להיווכח שמדובר במפלגה הקוראת לשלול את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית. אולם, מצעה של בל"ד, ככל שהוא מתייחס להגשמת העיקרון של "מדינת כל אזרחיה", לא השתנה מאז שנבחן בבית משפט זה לפני כ-20 שנה בעניין טיבי, בו נקבע כי הקריאה להגשמת עיקרון זה אינה משמיעה כשלעצמה קריאה לשלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית. כמו כן צוין בעניין טיבי כי כל עוד הקריאה מכוונת להבטחת שוויון בין האזרחים במדינה, אין לפרשה כשוללת את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית. עם זאת, בית המשפט הדגיש באותו עניין כי "אם המטרה של היות ישראל 'מדינת כל

אזרחיה' מכוונת ליותר מכך, והיא מבקשת לפגוע ברציונל המונח ביסוד הקמת המדינה ובכך לשלול את אופייה של מדינת ישראל כמדינתו של העם היהודי, כי אז יש בכך כדי לפגוע במאפיינים הגרעיניים והמינימליים המאפיינים את מדינת ישראל כמדינה יהודית" (עניין טיבי, בפסקה 13 לחוות דעתו של הנשיא א' ברק).

בעניין טיבי, וכן בפסקי דין נוספים שעסקו בפסילתה של בל"ד או מי מחבריה לאורך השנים, מצא בית המשפט כי הראיות שהוצגו באותם הליכים – אף שחלקן מקוממות, מטרידות, ומקרבות את המפלגה וחבריה אל הקו האסור שהותווה בסעיף 7א(א) לחוק-יסוד: הכנסת – אינן עומדות ברף הראייתי המחמיר שנדרש לשם פסילת רשימה מהתמודדות בבחירות לכנסת (ראו: עניין טיבי, בעמ' 42-43; עניין בל"ד, פסקאות 20-22; א"ב 9255/12 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת התשע-עשרה נ' זועבי, פ"ד סו(2) 813, 843 (2013); עניין זועבי השני, בפסקאות 65-67; ועניין כסיף, בפסקאות 57-58).

18. כפי ששבנו והדגשנו בדיון שהתקיים בפנינו ביום 6.10.2022, בקשת הפסילה בענייננו נסמכת על תשתית ראייתית דלה ביותר. היא מפנה לסעיפי המצע אשר, כמפורט לעיל, כבר נדונו בהליכים קודמים, ולשני ראיונות בתקשורת של ח"כ אבו שחאדה. אשר לראיון מיום 21.8.2022 ברשת ב', תמלול הריאיון עצמו לא צורף כלל לבקשת הפסילה, ובמקומו צירפה המשיבה 2 ידיעה שפורסמה באתר ערוץ "כאן" שבו נכתב, בין היתר, כי "יושב ראש בל"ד סאמי אבו שחאדה אומר כי המדינה היהודית היא הבעיה ולא הפתרון" וכי "לדבריו, המועמדים הקיימים לא מציעים לסיים את הכיבוש ואת החוקים הגזעניים שמפלים את הפלסטינים". אמירות אלו המיוחסות לח"כ אבו שחאדה, וכן ההתבטאות נגד צה"ל המיוחסת לו בכתבה הנוספת מיום 8.8.2022 לפיה "צה"ל הוא מכוונת ההרס הגדולה ביותר בעולם" – לקוחות מתוך כתבות עיתונאיות אשר כבר נפסק כי "משקלן הראייתי נמוך" (עניין זועבי השני, בפסקה 34 לחוות דעתה של הנשיאה מ' נאור). מכל מקום, ואף שמדובר בהתבטאויות בעייתיות ומקוממות, אין בהן כדי לגבש את ה"מסה הקריטית" הראייתית הנדרשת על מנת לקבוע כי התגבשה בעניינה של בל"ד עילת הפסילה שבסעיף 7א(א)(1) לחוק-יסוד: הכנסת בדבר "שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית".

19. המשיבה 2 ביקשה להגיש שורה של ראיות נוספות בשלב הערעור, ובעניין זה מקובלת עליי עמדת היועצת המשפטית לממשלה כי בקשה זו דינה להידחות. אכן, יש טעם לפגם בהתנהלותה של המשיבה 2 – אשר הגישה לוועדת הבחירות בקשת פסילה לקונית הנעדרת תשתית ראייתית מבוססת, ועתה היא מבקשת לתקנה ולהרחיב את חזית המחלוקת, בלא שהוצג על ידה טעם מבורר או נימוק המצדיק זאת. כפי שציינה היועצת המשפטית לממשלה, בא-כוח המשיבה 2 אף לא העלה את סוגיית הראיות הנוספות במסגרת הדיון שהתקיים בפני הוועדה ביום 29.9.2022, למרות שבקשה דומה הוגשה על

ידה לוועדת הבחירות ולא ניתנה בה החלטה. יתרה מכך, בא-כוח המשיבה 2 נטל חירות לעצמו לפרט בראשי פרקים את תוכן הראיות הנוספות שברצונו להגיש בשלב הערעור – בלא שניתנה לו רשות לכך – ועל פני הדברים נראה כי חלק ניכר מאותן ראיות אינו נוגע כלל לעילת הפסילה שבסעיף 7א(א)(1) לחוק-יסוד: הכנסת, שעליה מבוססת בקשת הפסילה מטעם המשיבה 2.

20. לבסוף אבקש להעיר כי העובדה שבל"ד מתמודדת בבחירות לכנסת ה-25 כרשימה עצמאית, אף היא אינה מצדיקה כשלעצמה את פסילתה מהתמודדות בבחירות. אכן, בעניין כסיף סברתי כי יש ממש בעמדה שהציג היועץ המשפטי לממשלה דאז, לפיה אילו התמודדה בל"ד בבחירות לכנסת ה-21 לבדה ולא ברשימה משותפת עם מפלגת רע"ם, היה מקום לבחון בכובד ראש את פסילתה. זאת, בהינתן הצעת חוק-יסוד: מדינת כל אזרחיה, שאותה ניסו נציגי בל"ד להניח על שולחן הכנסת ה-20, ובשים לב לעתירה בעניין זחאלקה שהוגשה בעקבות סירובה של נשיאות הכנסת לאפשר את הנחתה. לעניין הצעת החוק ציינתי כי היא "מבטאת שלילה של המאפיינים הגרעיניים ולו המינימאליים של מדינת ישראל כמדינה יהודית שעליהם עמד בית משפט זה בעניין טיבי", וכן כי "מדובר בפעולה משמעותית מצד חברי הכנסת מטעם בל"ד בכנסת ה-20 בניסיון להוציא מן הכוח אל הפועל – בדרך של הצעת חוק – פרוגרמה פוליטית ותפיסת עולם אשר שוללת את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית". בהינתן שתי הראיות הללו, סברתי כאמור בעניין כסיף כי אילו בל"ד הייתה מתמודדת באופן עצמאי "היה מקום לבחון בכובד ראש שמא [...] חוצה מפלגת בל"ד את קו פרשת המים אשר סומן בעניין טיבי והמפריד בין מי שדוגל בעקרון של 'מדינת כל אזרחיה' על מנת להשיג שוויון אזרחי ובין מי שמבקש לשלול את המאפיינים הגרעיניים המינימאליים של מדינת ישראל כמדינה יהודית" (עניין כסיף, פסקה 58 לחוות דעתי).

21. ואולם, מאז הניסיון להניח את הצעת החוק חלפו כארבע שנים, וכפי שמציינת היועצת לא נעשו מאז על ידי חברי בל"ד ניסיונות דומים אשר עשויים לסמן את חציית קו פרשת המים הנ"ל. כמו כן שב יו"ר בל"ד והצהיר בפני ועדת הבחירות, בשמו ובשם חברי מפלגתו, כי אין כל חידוש במצע המפלגה בנושאים הרלוונטיים לענייננו וכי בל"ד מחויבת להצהרות שנתנה בפני בית משפט זה לאורך השנים. בנסיבות אלו מקובלת עליי עמדת היועצת כי אף שהצעת החוק האמורה והעתירה בעניין זחאלקה "קירבו בשעתו את בל"ד קירבה רבה מאוד לתחום האסור לפי סעיף 7א(א)(1) לחוק-יסוד: הכנסת", אין בפנינו תשתית ראייתית עדכנית המצדיקה את פסילתה של בל"ד מהתמודדות בבחירות הנוכחיות.

22. מכל הטעמים שפורטו לעיל, אציע לחבריי כי נקבל את הערעור, נורה על ביטול החלטתה של ועדת הבחירות המרכזית מיום 29.9.2022, ונקבע כי בל"ד רשאית להתמודד בבחירות לכנסת ה-25.

ה נ ש י א ה

המשנה לנשיאה ע' פוגלמן:

אני מסכים.

המשנה לנשיאה

השופט י' אלרון:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופטת י' וילנר:

1. בערעור שלפנינו מבקשת המערערת (להלן: בל"ד) כי נבטל את החלטת ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25, שלפיה רשימת בל"ד מנועה מלהתמודד בבחירות לכנסת ה-25, לנוכח הוראת סעיף 7א(א)(1) לחוק-יסוד: הכנסת, אשר מורה כי "רשימת מועמדים לא תשתתף בבחירות לכנסת ולא יהיה אדם מועמד בבחירות לכנסת, אם יש במטרותיה או במעשיה של הרשימה או במעשיו של האדם, לרבות בהתבטאויותיו, לפי הענין, במפורש או במשתמע [...] שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית".

2. כפי שאבהיר להלן, למרות דעתי כי היה בראיות שהוצגו בהליכים קודמים בעניינה של בל"ד בהקשר הנדון כדי להצדיק את מניעת השתתפותה בבחירות לכנסת, משעה שבית משפט זה, בהרכב מורחב, פסק באופן שונה, מרכינה אני ראשי לפני ההלכה שנקבעה זה לא מכבר. אך בשל כך, במישור התוצאה בערעור שלפנינו ראיתי להצטרף לדעתה של חברתי, הנשיאה א' חיות. זה העיקר, וכעת אפרט.

3. אין חולק כי זכויות היסוד לבחור ולהיבחר ניצבות בבסיסו של כל משטר דמוקרטי. לצד זאת, סעיף 7א לחוק-יסוד: הכנסת משקף תפיסה שלפיה יש מקום להטלת מגבלות מהותיות על אפשרות ההשתתפות בבחירות, על מנת למנוע שימוש בכלים

הדמוקרטיים שתכליתו לשלול את עצם קיומה של המדינה כיהודית ודמוקרטית או לפגוע בעקרונות היסוד שלה (ראו א"ב 1806/19 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-21 נ' כסיף, פס' 3 לפסק דינה של הנשיאה חיות (18.7.2019)).

4. בהינתן מעמדן הרם של הזכויות לבחור ולהיבחר, במרוצת השנים נקט בית משפט זה גישה מרוסנת בכל הנוגע להפעלת סעיף 7א ולפרשנותו. בתוך כך, בית משפט זה יצק לעילות המנויות בסעיף הנדון תוכן מהותי, וגיבש אמות מידה, בין היתר, לשאלה באילו נסיבות תיחשב רשימת מועמדים כשוללת את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית, לפי סעיף 7א(א)(1), הנדון בענייננו.

5. כך, בא"ב 11280/02 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השש-עשרה נ' טיבי (15.5.2003) נקבע כי רשימת מועמדים תיחשב כשוללת את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית, רק אם היא שוללת את המאפיינים "הגרעיניים" של המדינה כיהודית; וכי מאפיינים אלה הם, בעיקרו של דבר, זכותו של כל יהודי לעלות למדינת ישראל, שהיהודים הם רוב בה; עברית היא שפתה הרשמית המרכזית של המדינה; עיקר סמלי המדינה וחגייה משקפים את התקומה הלאומית של העם היהודי; ומורשת ישראל היא מרכיב מרכזי במורשתה הדתית והתרבותית (שם, בפסקה 12 לפסק דינו של הנשיא א' ברק; ראו גם עניין כסיף, בפסקה 13 לפסק דינה של הנשיאה חיות).

6. לנוכח הגישה המרוסנת, כאמור, נקבע בפסיקה גם רף ראייתי מחמיר לצורך הוכחת התגבשות עילות הפסילה הקבועות בסעיף 7א. כך, נפסק שיש להראות כי עילת הפסילה הרלוונטית היא מאפיין דומיננטי של שאיפות הרשימה או מעשיה; כי מטרה דומיננטית זו נלמדת מהצהרות מפורשות או ממסקנות חד-משמעיות; כי הרשימה פועלת באופן אקטיבי ושיטתי להגשמת המטרה הפסולה; וכי על הראיות בהקשר זה להיות ברורות, חד משמעיות ומשכנעות (עניין טיבי, בפסקה 6; עניין כסיף, בפסקה 16).

7. אמות המידה הנ"ל יושמו על-ידי בית משפט זה בעניין טיבי, אשר דן, בין היתר, בערעורה של בל"ד על החלטת ועדת הבחירות לכנסת ה-16 למנוע מרשימתה להתמודד בבחירות לכנסת, בעילה של שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, כבענייננו. בית המשפט פסק, בדעת רוב, שהראיות שהוצגו מלמדות כי שאיפתו של העומד בראש רשימת בל"ד לכנסת, חבר הכנסת עזמי בשארה, כי מדינת ישראל תהיה "מדינת כל אזרחיה", "מתקרבת באופן מסוכן לאפשרות השוללת את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית, עם זאת אין בפנינו ראיות משכנעות, ברורות וחד-משמעיות כי הגבול נחצה" (בפסקה 46 לפסק דינו של הנשיא ברק). זאת, בין היתר, בשים לב לכך שבשארה לא דרש לבטל את חוק השבות, התש"י-1950; וכי לא נמצאה התנגדות לחגייה ולסמליה של המדינה כמשקפים את תקומת העם היהודי. נקבע אפוא כי מעשי בשארה

עולים בקנה אחד עם ההגדרה הגרעינית של מדינת ישראל כמדינה יהודית (פסקה 41 לפסק דינו של הנשיא ברק), וכי בנסיבות אלו אין למנוע מרשימת בל"ד מלהשתתף בבחירות. יצוין כי מנגד, דעת המיעוט בפסק הדין הייתה כי הראיות שהוצגו עומדות באמות המידה שגובשו בפסיקה באשר לטיב הראיות הדרושות בנושא (ראו, למשל, בפסקה 6 לחוות דעתה של השופטת (בדימ') ט' שטרסברג-כהן).

8. גם בעניין כסיף שב בית משפט זה ודן, בין היתר, בערעור שהגישה רשימת המועמדים המשותפת למפלגות רע"ם ובל"ד, על החלטת ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-21 למנוע ממנה להתמודד בבחירות, בעילה של שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. הראייה המרכזית העדכנית שהוצגה בהקשר הנ"ל לפני בית המשפט בעניין כסיף הייתה הצעת חוק-יסוד: מדינת כל אזרחיה, שביקשו חברי הכנסת מטעם בל"ד בכנסת ה-20 להניח על שולחן הכנסת (להלן: הצעת החוק). בין השאר, בהצעת החוק נוסחו התנאים לרכישת אזרחות ישראלית, אשר מהם עלה כי רכישת אזרחות מכוח עקרון השבות תתבטל; וצוין בה כי יש לקבוע מחדש את סמלי המדינה וההמנון (באופן השולל את העיקרון שלפיו "עיקר סמליה" של המדינה ישקפו את תקומתו הלאומית של העם היהודי; ראו שם, בפסקה 58). בסופו של דבר, הצעת החוק לא הונחה על שולחן הכנסת, בשל החלטת נשיאות הכנסת שלא לאשר זאת; ובעקבות זאת הגישו חברי בל"ד בכנסת ה-20 עתירה לבית משפט זה נגד החלטת נשיאות הכנסת כאמור, כשבמסגרת העתירה צוין במפורש כי הצעת החוק תואמת את מצעה של בל"ד (בג"ץ 4552/18 זחאלקה נ' יו"ר הכנסת (30.12.2018); להלן: עתירת בל"ד).

9. לנוכח האמור, בעניין כסיף נקבע כי "אין מי שיחלוק על כך שהצעת החוק הנ"ל על מכלול הסעיפים שבה, מבטאת שלילה של המאפיינים הגרעיניים ולו המינימאליים של מדינת ישראל כמדינה יהודית שעליהם עמד בית משפט זה בעניין טיב" (בפסקה 58 לפסק דינה של הנשיאה חיות). למרות זאת נפסק שם, בדעת רוב, כי אין מקום לפסול את רשימת רע"ם-בל"ד בעילה של שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית. זאת, מאחר שהרשימה שהתבקש לפסול משותפת לרע"ם ולבל"ד; בהינתן שחברי הכנסת שהגישו מטעם בל"ד את הצעת החוק אינם עוד מוצבים בה במקומות ריאליים; ומשום שיו"ר רשימת מפלגת בל"ד דאז הצהיר כי הוא ובל"ד, על כל המועמדים מטעמה לכנסת, מחויבים לעקרון מדינת כל אזרחיה המשתקף במצעה של המפלגה, כפי שנבחן ואושר על-ידי בית משפט זה בהליכים קודמים (שם). מנגד, השופט ד' מנין סבר, בדעת מיעוט, כי יש בהגשת הצעת החוק ועתירת בל"ד על-ידי חבריה כדי להצדיק את פסילתה.

10. כשלעצמי, בדומה לשופט מנין, אני סבורה כי בעניין כסיף היה מקום לפסול את רשימת בל"ד-רע"ם מהתמודדות בבחירות לכנסת ה-21, בעילה של שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.

למעשה, כאמור, אף דעת הרוב בעניין כסיף סברה כי יש בהצעת חוק יסוד: מדינת כל אזרחיה שהגישה בל"ד, משום שלילת המאפיינים הגרעיניים של מדינת ישראל כמדינה יהודית, כפי שאלה נקבעו בפסיקה, כמפורט לעיל. כאמור, מהצעת החוק עלה כי רכישת אזרחות מכוח חוק השבות תתבטל, וכי היא שוללת את העיקרון שלפיו עיקר סמלי המדינה ישקפו את תקומתו הלאומית של העם היהודי. חברי הכנסת של בל"ד בשעתו אף הגדילו לעשות והצהירו במפורש, על גבי עתירה שהוגשה לבית משפט זה, כי הצעת החוק משקפת את מצעה של בל"ד. לגישתי, די היה אפוא בהצעת החוק ובעתירה שהגישה בל"ד, שם צוין, כאמור, כי הצעת החוק תואמת את מצעה, כדי לעמוד ברף שקבע בית משפט זה לצורך גיבוש עילות הפסילה שבסעיף 7א לחוק היסוד. כך, הצעת החוק והעתירה לימדו, בהצהרות מפורשות, כי שלילת קיומה של ישראל כמדינה יהודית היא מטרה דומיננטית של הרשימה, וכי בל"ד פועלת להגשמתה באופן אקטיבי. ראיות אלו הן ברורות, חד משמעיות ומשכנעות, ומדברות בעד עצמן.

11. ודוק: בפסיקה הודגש כי אין די במטרות תיאורטיות כדי לעמוד ברף הנדרש לפסילת מפלגה לפי הסעיף הנדון, וכי יש להראות שרשימת המועמדים "פועלת בשטח" להגשמת מטרותיה הפסולות (ראו, למשל, עניין טיבי, בעמ' 18). והנה, קשה להעלות על הדעת ראייה עוצמתית ומובהקת יותר לפעולה בשטח של בל"ד למימוש מטרותיה הפסולות, מאשר הצעת החוק שהגישה, שהרי הגשת הצעות חוק היא-היא הכלי העיקרי שבידי מפלגות וחברי כנסת להוציא את רעיונותיהם ומטרותיהם מן הכוח אל הפועל, ולממש בכך את הבטחותיהם לציבור בוחריהם כפי שמשקפות ממצען. משכך, הגשת הצעת החוק על-ידי בל"ד, עלתה לגישתי כדי "מאסה קריטית" איכותית של ראיות, שיש בהן כדי לעמוד אף בדרישות המחמירות שהציבה הפסיקה בסוגיה. כפי שהובהר, אמנם הצעת החוק לא השתכללה, אך לא בשל חרטת חברי בל"ד, אלא בשל החלטת נשיאות הכנסת שמנעה זאת. לדעתי, בהינתן האמור, לא היה בשיקולים שנמנו על-ידי דעת הרוב בעניין כסיף, כמפורט לעיל, כדי להכשיר את רשימת בל"ד להתמודדות בכנסת ה-21. לפיכך, לו הייתי אני יושבת בדין בעניין כסיף, דעתי הייתה, כאמור, כי היה מקום לפסול את רשימת בל"ד מהתמודדות בבחירות לכנסת ה-21, בעילה של שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית

12. ואדגיש: בל"ד הצהירה כאמור על גבי העתירה שהגישה בזמנו כי הצעת החוק משקפת את מצעה. לפיכך, לדידי, כל עוד החלק הרלוונטי במצעה של בל"ד לא שונה – וכך הצהיר בא-כוחה בדיון שנערך לפנינו – הרי שאין בחלוף הזמן מאז הוגשה הצעת החוק, כשלעצמו, כדי להפחית מחומרת הדברים, או כדי לשמש נסיבה לקולה מבחינת בל"ד בהקשר הנדון.

13. אולם, בהתחשב באזהרתו של השופט מ' זילברג, פן נתנהל כ"בית שופטים", אשר מספר דעותיו כמספר חבריו (ראו: ד"נ 23/60 בלן נ' המוציאים לפועל של צוואת ר' ליטווינסקי, פ"ד טו 71, 76 (1961)), ומשנפסק בעניין כסיף כי רשימת בל"ד רשאית להתמודד בבחירות לכנסת ה-21, מרכינה אני ראשי לפני פסיקתו של בית משפט זה. כפי שצינתי בבג"ץ 6905/18 נאג"י נ' המפקד הצבאי לאיזור הגדה המערבית (2.12.2018), יש חשיבות רבה לכך שבית משפט זה ידבר בקול אחד לאחר שנקבעה הלכה, לטובת שמירה על ודאות ועל יציבות ההלכה, לא כל שכן בסוגיות עקרוניות וחוקתיות, כבענייננו.

לפיכך, חרף דעתי לגופם של דברים, כמובהר לעיל, פסק הדין בעניין כסיף משמש עבורי נקודת מוצא לדיון בענייננו.

14. בהמשך לכך, מסכימה אני עם חברתי הנשיאה כי הראיות שהוצגו בבקשת הפסילה בענייננו אינן עולות כדי נדבך נוסף בעל משמעות לתשתית הראייתית שהוצגה לפני בית משפט זה בעניין כסיף; וכי ממילא, אין בבקשת הפסילה דנן כדי להצביע על שינוי נסיבות, שבכוחו להצדיק תוצאה שונה מזו שהתקבלה בפסק הדין בעניין כסיף.

15. לבסוף, אדגיש כי לא לעולם חוסן; וכי אין באמור לעיל כדי לתת הכשר מעתה ועד עולם למפלגת בל"ד – או לכל מועמד ורשימת מועמדים אחרת – אם יוצגו ראיות משמעותיות שיצדיקו את יישומו של סעיף 7א לחוק-יסוד: הכנסת.

ואסיים בדבריה הנכוחים של השופטת שטרסברג-כהן בעניין טיבי: "אל יקל הדבר בעינינו, אך עלינו המלאכה לעשותה" (שם, פסקה 3).

16. בשים לב לכל האמור לעיל, מצרפת אני דעתי לתוצאה שאליה הגיעה חברתי הנשיאה א' חיות.

ש ו פ ט ת

השופט ד' מינק:

1. נקודת המוצא לדיון ברורה. ההגבלות המוטלות על הזכות החוקתית לבחור ולהיבחר לכנסת צריכות להיות מינימליות, ועליהן להגן על האינטרסים החיוניים ביותר של המדינה (בג"ץ 5364/94 עו"ד זאב ולנר נ' יושב-ראש מפלגת העבודה הישראלית, פ"ד מט(1) 758, 800-801 (1995)). אולם הזכות החוקתית לבחור ולהיבחר אינה מוחלטת. מימים ימימה הוכרה האפשרות להגבילה לשם הגנה על עצם קיומה של המדינה, אף טרם

נחקקה עלי ספר (ע"ב 1/65 ירדור נ' יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השישית, פ"ד יט(3) 365, 387 (1964)).

2. סייגים מהותיים מפורשים לזכות זו גם נקבעו בהוראת סעיף 7א לחוק יסוד: הכנסת (להלן: סעיף 7א). הרשות המכוננת ביקשה לחסום את דרכם של אלו החותרים תחת עקרונות יסוד של המדינה ולמנוע כהונתם של רשימות וחברי כנסת השוללים עקרונות אלו והחותרים תחת עצם קיומה (ע"ב 1/88 ניימן נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השתיים-עשרה, פ"ד מב(4) 177, 188 (1988) (להלן: עניין ניימן השני); א"ב 9255/12 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת התשע עשרה נ' ח"כ חנין זועבי, פ"ד סו(2) 813, 824 (2013) (להלן: עניין זועבי הראשון); א"ב 1095/15 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת העשרים נ' ח"כ חנין זועבי, פסקה 6 (10.12.2015) (להלן: עניין זועבי השני)). העיקרון הוא ברור. הגבולות הם ברורים וחדים. אין לאפשר השתתפותם בהליך הדמוקרטי של מי שמבקשים לנצל את הדמוקרטיה כדי לפגוע בה, בערכיה ובערכיה הבסיסיים ביותר של מדינת ישראל. זאת מתוך הנחה כי "דמוקרטיה ללא גבולות עשויה להוביל להרס הדמוקרטיה עצמה" (עניין זועבי הראשון, עמ' 824). דלתות בית הנבחרים אינן פתוחות עבור אלה המבקשים לפגוע במאפייניה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית או לתמוך באיום על עצם קיומה.

3. בשנים האחרונות נזדמן לנו לא פעם ולא פעמיים להידרש להוראת סעיף 7א. אמות המידה שהותוו בפסיקה בנוגע ליישום הוראותיו הובהרו אף הן, ואין צורך לשוב ולפרטן. אין חולק כי יש לנקוט גישה מרוסנת בכל הנוגע לפסילת מועמדים ורשימות מלהשתתף בבחירות לכנסת, וכי את הוראת סעיף 7א יש לפרש בצמצום (וראו למשל: בעניין א"ב 1806/19 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-21 נ' ד"ר עופר כסיף, פסקה 12 לפסק דינה של הנשיאה א' חיות (18.7.2019) (להלן: עניין כסיף)). אכן, נדרשת "מסה קריטית" של ראיות "משכנעות, ברורות וחד-משמעיות" המלמדות על אחת מהמטרות הפסולות המנויות בסעיף 7א (עניין ניימן השני, עמ' 196; א"ב 11280/02 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השש-עשרה נ' ח"כ אחמד טיבי, פ"ד נז(4) 1, 18 (2003) (להלן: עניין טיבי)). אולם כפי שציינתי בעניין כסיף, "אין המדובר במבחן כמותי אלא במבחן איכותי. אם למשל בית המשפט ישתכנע על בסיס ראיה בודדת [...] שיש להכריע את הדין לכיוון מסוים, הרי שהוא יכול לגזור מכך את הכרעתו. [...] לעומת זאת, לעתים קיים צבר ראיות רבות אשר עוצמתן אינו מכריע את הכף והוא לא יהווה 'מסה קריטית'." (פסקה 11). אעיר בנוסף כי כפי שציינתי בעניין כסיף (בפסקה 10 לחוות דעתי), לעמדתי בחקיקת סעיף 7א הביע המחוקק-המכונן את עמדתו בדבר זניחת ה"מבחן ההסתברותי".

4. חרף האמור, בבואנו לבחון את פסילתה של רשימה, עלינו ליתן דעתנו לכך שהוראת סעיף 7א לא נכתבה לתפארת המליצה ולא למראית-עין בלבד. היא בעלת

משמעות קונקרטית ומעשית ביותר. לא משל היא. לא בשמיים היא. כפיך ובלבבך לעשותו. הוראת חוק היסוד מכתובה את הדין ומחייבת. "אין להרחיק לכיוון (שכבר נסתמן במידה רבה בעבר) של ריקון הוראות הפסילה" (עניין זועבי השני, פסקה קכ"א לחוות דעתו של המשנה לנשיאה א' רובינשטיין). כפי שפירטתי בהרחבה בעניין כסיף, לאורך השנים, כאשר נדון עניינה של בל"ד, או של מי שעמד בראשה (בעניין ע"ב 2600/99 ארליך נ' יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית, פ"ד נג(3) 38 (1999) (להלן: עניין ארליך), בעניין טיבי; בעניין ע"ב 561/09 בל"ד – המפלגה הלאומית הדמוקרטית נ' ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-18 (7.3.2011) (להלן: עניין בל"ד); ובוודאי בעניין כסיף עצמו), הובהר חזור והדגש כי היא ניצבת על קצה קו הגבול המצדיק פסילתה. כך כאשר נדון עניינה בבחירות לכנסת ה-15, הובהר כי אין לפסול את הרשימה – לאור התבטאויותיו הקשות של מי שעמד בראשה, ח"כ עזמי בשארה – רק בשל הספקות המסוימים שהתעוררו בדוחק, בשאלה האם אין במטרותיה או במעשיה כדי לשלול את קיומה של מדינת ישראל כמדינתו של העם היהודי. לא היה חולק כי ביטויים שהוציא מפיו יו"ר הרשימה דאז התקרבו "קירבה מסוכנת לגבול שאין לחצות אותו" (עניין ארליך, עמ' 44). כאשר הנושא התעורר בבחירות לכנסת ה-16 נמצא כי גישתו של ח"כ בשארה, בהתייחס להיותה של מדינת ישראל "מדינת כל אזרחיה", מתקרבת "באופן מסוכן" לאפשרות השוללת את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית, גם אם הגבול לפסילתו – ולפסילת רשימת בל"ד בעקבותיו – טרם נחצה (עניין טיבי, עמ' 43). בעניין בל"ד, כאשר נדונה פסילתה של רשימת בל"ד מהשתתפות בבחירות לכנסת ה-18, נקבע כי קיימת "קרבה מטרידה ומדאיגה" לרעיון של שלילת מדינת ישראל כמדינה יהודית, וכן הוצגו ראיות המקימות על פניו בסיס לכאורי לקיומה של עילת פסילה שעניינה תמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור (פסקה 19 לפסק דינה של הנשיאה ד' ביניש). קרבה ברורה לתחום האסור של חברת רשימת בל"ד, ח"כ זועבי, זוהתה גם בעניין זועבי הראשון (עמ' 843); וכן בעניין זועבי השני (פסקאות 72-76 לפסק דינה של הנשיאה מ' נאור).

5. אם כן, רק מחמת הספק הוכרו בעבר מטרותיה ומעשיה של בל"ד וחבריה כמו גם מצעה, ככאלה אשר אינם מקיימים את עילת הפסילה לפי סעיף 7א. בעניין כסיף, כאשר נדון עניינה של רשימת רע"ם-בל"ד אשר התמודדה בבחירות לכנסת ה-21, נפל דבר. הצעת חוק יסוד: מדינת כל אזרחיה שביקשו חברי כנסת מטעם בל"ד להניח על שולחן הכנסת היה בה כדי לבטא באופן מעשי ביותר תפיסת עולם השוללת באופן ברור את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית. כפי שהתבטאה בעניין זה חברתי הנשיאה:

"דומה שאין מי שיחלוק על כך שהצעת החוק הנ"ל על מכלול הסעיפים שבה, מבטאת שלילה של המאפיינים הגרעיניים ולו המינימאליים של מדינת ישראל כמדינה יהודית שעליהם עמד בית משפט זה בעניין טיבי. העובדה כי המהלך שננקט על ידי חברי בל"ד בהקשר זה היה מהלך דמוקרטי – הגשת הצעת חוק – אין בה כדי להוליך

למסקנה שונה. אכן, מדובר בפעולה משמעותית מצד חברי הכנסת מטעם בל"ד בכנסת ה-20 בניסיון להוציא מן הכוח אל הפועל – בדרך של הצעת חוק – פרוגרמה פוליטית ותפיסת עולם אשר שוללת את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית" (פסקה 58).

לא בכדי הביע היועץ המשפטי לממשלה דאז את עמדתו באותו עניין, כי אילו הייתה רשימת בל"ד רצה לבחירות לכנסת לבדה, היה מקום לבחון בכובד ראש את פסילתה.

6. אני סברתי כבר אז, וכך אני סבור גם היום, כי אין בעצם העובדה שמצעה של בל"ד "אושר" בעבר כדי "לרפא" פגמים אלה אשר באו לידי ביטוי בהגשת הצעת החוק. אדרבה, הצעת החוק אף הביאה לידי ביטוי – מילה במילה – את העקרונות המוצהרים במצעה. סעיף המטרה של הצעת החוק הוא העתק מדויק של הפסקה השלישית בפרק "חוקה דמוקרטית ומדינת כל אזרחיה" במצע; פרק זה במצע כולל גם כן קביעה מחדש של סמלי המדינה וההמנון וניסוח מחדש של התנאים לרכישת אזרחות ישראלית תוך ביטול עקרון השבות. ה"חידוש" היחיד היה ש"רעיונות" אלה (אשר אין הרבה מקום לספק כי יש בהם כדי לשלול את יסודותיה הגרעיניים ביותר של מדינת ישראל כמדינה יהודית) באו לידי ביטוי בהצעת חוק מעשית. העובדה שהצעת חוק דומה לא הוגשה מאז, אין בה כדי "להכשיר" את מצע הרשימה. לא למותר לציין כי כבר מימים ימימה נאמר על ידי הנשיא א' ברק כי "המצע הוא מקור מרכזי" לצורך עמידה על מטרותיה ועל מעשיה של רשימת מועמדים (רע"א 6709/98 היועץ המשפטי לממשלה נ' רשימת מולדת-גשר-צומת לבחירות לרשויות המקומיות, נצרת-עילית, פ"ד נג(1) 351, 362 (1999); הגם כי לעניין בחירות לרשויות המקומיות אך ללא הבחנה בין שני סוגי המקרים). למרות הגישה אשר קנתה לה שבט בפסיקה שאין די במטרות בעלות אופי תאורטי (עניין טיב, עמ' 18), מטרותיה של רשימה נלמדות, בראש ובראשונה, ממצעה הפורמאלי (עניין ניימן השני, עמ' 186). היעדרם של פרסומים או נאומים "המגבים" מצע זה או היעדר יישומו של המצע מן הכוח אל הפועל, אינם מהווים כשלעצמם כרסום בתשתית ראייתית, כאשר עומד בבסיסה מצע מפורט וברור.

7. על כך יש להוסיף כי בענייננו הטענה היחידה שהושמעה על ידי בל"ד כיום היא כי "אין כל חידוש במצע" מאז שהוא נדון לראשונה לפני בית משפט זה, "לרבות חזון המפלגה למדינת כל אזרחיה" (פסקה 7 לתצהיר שהוגש על ידי חה"כ אבו שחאדה לוועדת הבחירות). לגבי ההתבטאויות בנוגע לביטול חוק השבות, התש"י-1950, ביטול ההמנון ושינוי סמל המדינה, הובהר כי "זו עמדתנו האידיאולוגית והרעיונית שלא הוסתרה, לא בפני בית המשפט העליון ולא בפני הציבור, וכי אין בה שום חידוש" (פסקה 10 לתצהיר האמור). אם כן, מבקשת בל"ד להסתמך על טענת "מה שהיה הוא שיהיה",

ועל כך שמצעה "הוכשר" ומעשיה אושרו בשנים עברו. אף לו היה זה המצע לבדו מונח לפנינו, אמירות דלות אלה, יותר מאשר הבהרת התמונה יש בהן משום הבעת זילות, לעג וקלס.

8. במאמר מוסגר אציין כי הפסיקה אשר "מכשירה" רשימה לכנסת כשהיא נגועה עם מצע "טמא", רק בשל הצהרותיו הסתמיות של יו"ר הרשימה כי הוא וכן יתר המועמדים מחויבים למצע שאושר זה מכבר על ידי בית משפט זה, ולהצהרות שונות שניתנו "מטעם ההגנה של בל"ד" בעניין זה בעבר, מוקשית בעיניי. אם חפצה רשימה בהבהרה – כי על אף הרושם הנגלה מהמצע הבוטה – היא עומדת על כך שהיא מחויבת לעקרונות שאינם עומדים בסתירה ליסודותיה הגרעיניים של מדינת ישראל כמדינה יהודית, עליה לומר זאת מפורשות. "חזקת תקינות" אינה נתונה לה לרשימה אשר זה מצעה.

9. דעתי הייתה והיא כך גם כיום, כי יש לאשר את החלטת ועדת הבחירות לפסול את רשימת בל"ד. דלתי תשובה אינן ננעלות אך רשימת בל"ד טובלת ושרץ בידה. אלא שאחרי כל זאת, שעה שבעניין כסיף הוכרע זה מכבר על ידי בית משפט זה ברוב דעות (ובניגוד לעמדתי בדעת יחיד) כי אין בחומר שהוצג (ובכלל זה מצעה של בל"ד והצעת החוק שהוגשה על ידי חבריה) כדי להביא לפסילתה של בל"ד (בריצתה המשותפת אז עם מפלגת רע"ם), אינני סבור כי הוגש לפנינו בפעם הזו חומר חדש שיש בו כדי לשנות מקביעה זו. חומרים שונים ורבים שביקשה משיבה 2 להביא לפנינו לא הוצגו כלל לפני ועדת הבחירות (זולת בבקשה להוספת ראיות אשר לא הובהרו נסיבות הגשתה ואשר לא בא זכרה במסגרת הדיון לפני הוועדה). החומר שהוצג אינו מבסס תשתית ראייתית חדשה, מעבר לזו אשר הוצגה זה מכבר. אמנם, הפעם הזו מתמודדת בל"ד לבחירות כרשימה עצמאית, ואינה מסתרת תחת כסותה של רע"ם. אולם לא מצאתי כי יש בעניין זה כשלעצמו, כדי להכריע את הכף. מסכים אני אפוא עם חברתי השופטת וילנר כי אין מנוס אלא מקבלת הערעור ומצטרף אני לדעתה של חברתי הנשיאה במישור התוצאה. יחד עם זאת, אין באמור, כפי שהוסיפה חברתי השופטת וילנר כדי לתת לרשימת בל"ד "הכשר" לעתיד לבוא "כי לא לעולם חוסן" ומוסיף אני את סיומו של הפסוק "ואם נזר לדור ודור" (משלי כז, כד; וראו לעניין זה: בבלי, סנהדרין ז ע"ב).

ש ו פ ט

השופטת ד' ברק-ארז:

1. ושוב ההיסטוריה חוזרת. פעם נוספת אנו נדרשים להכריע בשאלת פסילתה של רשימה שעניינה חזר ונדון בפני בית משפט זה מספר פעמים. בנסיבות העניין, זו אינה

רק נקודת המוצא לדיון, אלא גם במידה רבה אף נקודת הסיום, משלא הוצגו בפנינו ראיות משמעותיות חדשות שיש בהן כדי להשליך על הכרעות שיפוטיות קודמות באותו עניין עצמו. אני מסכימה אפוא לפסק דינו של חברתי הנשיאה א' חיות כי דין הערעור להתקבל, ומצטרפת לכלל נימוקיה. על כן, אסתפק בשלב זה במספר הבהרות ודגשים.

2. על התקדימים ועל הראיות – ענייננו איננו ניצב בחלל ריק. נקודת המוצא לדיון נשענת על פסיקותיו הרבות של בית המשפט העליון לאורך השנים ביחס למפלגת בל"ד ולנציגיה. דברים אלו מקבלים משנה תוקף מקום בו התשתית העובדתית הרלוונטית שבה ונבחנה אך בשנים האחרונות, בגריהם של סבבי הבחירות החוזרים ונשנים שפקדו את מדינת ישראל. בקשת הפסילה שבפנינו אינה אמורה להיות הליך של דיון נוסף בפסיקותיו הקודמות של בית משפט זה. על המבקש להורות על פסילתה של בל"ד כעת להצביע על שינוי נסיבות מהותי ועדכני – כזה החורג מן התקדימים ומן התשתית העובדתית שכבר נדונה והוכרעה. כפי שציינה חברתי הנשיאה, לא ניתן שלא להתרשם מדלות התשתית הראייתית שפורטה בבקשת הפסילה שעל בסיסה קיבלה ועדת הבחירות את החלטתה. התרשמות זו בולטת ביתר שאת כאשר הדברים נבחנים אל מול היקף החומר הראייתי שהוצג כבסיס לבקשות הפסילה הקודמות שנדונו לאורך השנים בפני בית משפט זה. הגשתה של בקשת לפסילת רשימה או מועמד לכנסת אינה יכולה להיות עניין של מה בכך, כזה הנעשה כלאחר יד. עליה להיעשות בכובד ראש וברצינות המתבקשת, באופן המשקף את מעמדה החוקתי החשוב של הזכות לבחור ולהיבחר לכנסת. אוסיף ואציין כי אף מנקודת מבטי אין בשינוי המתבטא בהתמודדות העצמאית של בל"ד במערכת הבחירות הנוכחית כדי לשנות מן המסקנה האמורה. למעשה, ככלל, לשיטתי, אין מקום לכך שדרך ההתמודדות של מפלגה – בין אם ברשימה עצמאית ובין אם ברשימה משותפת לכמה מפלגות – תהווה, כשלעצמה, שיקול דומיננטי בעת בחינת התקיימותה של עילת פסילה.

3. על החוק ועל מה שמעבר לו – אדגיש כי הכרעתנו אינה מקלה ראש כהוא זה מחומרתן של התבטאויות שונות שהוזכרו בבקשת הפסילה. אין בה כדי לתת כל תוקף נורמטיבי או הכשר ערכי להתנהלותה של בל"ד או מי מנציגיה. אולם: הסתייגות – לחוד, ופסילה – לחוד. אף שמדובר באמירות מקוממות, אין בהן כדי להקים בסיס ראייתי ברור וחד-משמעי מן הסוג שנדרש לצורך פסילת רשימה לכנסת. כפי שציינתי בעבר, "שאת נפש אינו עילה לפסילתם של רשימות או מועמדים מלהתמודד לכנסת. וגם להפך: הימנעות מפסילה של רשימה או מועמד אינה מבטאת היעדרו של שאט נפש כזה" (ראו: א"ב 852/20 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-23 נ' יזבק, פסקה 1 לפסק דיני (9.2.2020)). האפשרות להציג מועמדות בבחירות אינה "פרס" הניתן בגין התנהגות טובה, אלא זכות אזרחית בסיסית (ראו: א"ב 1156/21 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-24 נ' מראענה, פסקה 1 לפסק דיני (28.2.2021)).

4. על ההגנה על זכויות המיעוט – טרם חתימה אוסיף ואדגיש, כי מנקודת מבטי, הדיון בבקשה לפסילת רשימה המייצגת קבוצת מיעוט מחייב תשומת לב מיוחדת ומשנה זהירות. זאת, מבלי לחרוג כמובן מן הכללים שנקבעו לעניין זה ומבלי שיש בכך להעניק "חסינות" מפני פסילה. השתתפות בבחירות היא אבן היסוד לכל תביעת שוויון ולכל השתלבות אזרחית, ויש בה לבטא את ההכרה בחשיבות היתרה של ייצוג מיעוטים בכנסת (ראו והשוו: בג"ץ 3166/14 גוטמן נ' היועץ המשפטי לממשלה - מדינת ישראל, פסקה 33 לפסק דינו של הנשיא (בדימ') א' גרוניס (12.3.2015)). במובן זה, חסימת דרכה של מפלגה המייצגת חלק מן הציבור הערבי בישראל עלולה להיות כרוכה במסר קשה כנגד אזרחותם השווה של אזרחי המדינה הערבים, גם מבחינת אלו שאינם מתומכיה. אכן, ככל שהתשתית הראייתית שהייתה מוצגת בפנינו לא הייתה משאירה ספק באשר להתקיימותה של אחת מעילות הפסילה, תוצאה זו הייתה בלתי נמנעת. אולם, לא אלה פני הדברים בענייננו.

ש ו פ ט ת

השופטת ע' ברון:

אני מסכימה עם חוות דעתה של חברתי הנשיאה א' חיות ועם מסקנתה שלפיה דין הערעור להתקבל, ומשמע שלא היה מקום למנוע את התמודדות בל"ד בבחירות לכנסת ה-25. אני אף מצטרפת להערותיה של חברתי השופטת ד' ברק-ארז.

רבות נכתב על מעמדה הרם של הזכות החוקתית לבחור ולהיבחר. מתוך נקודת מוצא זו נקבע בפסיקת בית משפט זה כי נדרשת "מסה ראייתית קריטית" בעלת אמינות גבוהה להצדקת הפסילה; כי נטל הראיה בעניין זה מוטל על הטוען לפסילת הרשימה או המועמד; וכי ספק בנדון פועל נגד הפסילה (א"ב 1806/19 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-21 נ' כסיף, פסקה 16 לחוות דעתה של הנשיאה א' חיות והאסמכתאות הרבות שם (18.7.2019)). יישום הכללים שהותוו לאורך השנים בפסיקה מוביל למסקנה שלא קמה עילה לפסילת בל"ד מלהתמודד בבחירות הקרובות, כאשר עילת הפסילה הנטענת היא שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית (סעיף 7א(א)(1) לחוק-יסוד: הכנסת).

כפי שהיטיבה לבאר הנשיאה בחוות דעתה, בקשת הפסילה שהוגשה לוועדת הבחירות היא דלה ביותר. היא אוחזת 3 עמודים ומצורפים אליה 3 נספחים – מצעה של בל"ד ושתי כתבות הנוגעות לדברים שנאמרו על ידי יו"ר בל"ד, חבר הכנסת סאמי אבו שחאדה במסגרת ראיונות שנערכו עמו. אלא שמצעה של בל"ד עמד בעבר לבחינה לפני

בית משפט זה, ולא נמצא מקום להורות על פסילת הרשימה בעטיו, והדברים יפים לענייננו (ע"ב 561/09 בל"ד – המפלגה הלאומית הדמוקרטית נ' ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-18 (7.3.2011); א"ב 11280/02 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השש-עשרה נ' טיבי, פ"ד נז(4) 1 (2003)). בכל הנוגע לאמור בשתי הכתבות שצורפו, על אף שמדובר בהתבטאויות מקוממות וראויות לגינוי המיוחסות ליו"ר בל"ד, אין בהן ולו בקירוב כדי לבסס את המסה הראייתית הנדרשת על מנת לקבוע כי התגבשה בעניינה של בל"ד עילת פסילה כנטען.

בהקשר לדלות הראייתית שביסוד בקשת הפסילה, צוין בבקשה עצמה כי "מדובר במספר דוגמאות בלבד וקצרה היריעה מלהכיל את התבטאויות יו"ר המשיבה [בל"ד-ע'ב'] כנגד מדינת ישראל, כנגד זכות קיומה כמדינה יהודית, ודי בכך כדי להביא לפסילת הרשימה" (פסקה 19 לבקשת הפסילה). אין זאת אלא שבקשת הפסילה כפי שהוגשה מניחה את המבוקש, משל הדברים ידועים וברורים לבית המשפט, מתוך ציפייה שבית המשפט יבסס בעצמו את המסד הראייתי הנדרש לתמיכה בבקשה. גישה כזו, לא ניתן לקבלה. בהינתן חשיבותה של הזכות החוקתית להיבחר, והריסון שאנו נדרשים לנקוט בבואנו להכריע בבקשת פסילה, הבקשה הנדונה רחוקה עד מאד מלענות על אמות המידה המחמירות שאנו מצוויים בהן.

ש ו פ ט ת

השופט נ' סולברג:

1. דעתי כדעתה של חברתי הנשיאה א' חיות. דינו של הערעור – להתקבל.
2. מיום שהונחה הוראת סעיף 7א לפתחו, נקט בית משפט זה גישה מצמצמת, בבואו לפרשה – להלכה, וליישמה – למעשה. גישה זו משקפת הכרעה ערכית, שלפיה בדמוקרטיה נודעת חשיבות מיוחדת – כמעט עליונה – לזכות החוקתית לבחור ולהיבחר. פסילת מועמד או רשימת מועמדים מלהתמודד בבחירות לכנסת, חייבת להיות מוצא אחרון בהחלט, כזה השמור למצבי-קיצון מובהקים שבהם אין מקום לספק (א"ב 1806/19 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-21 נ' כסיף, פסקה 2 לחוות דעתי (18.7.2019) (להלן: עניין כסיף)).

3. חברתי הנשיאה הפנתה לאמות המידה שפותחו בפסיקה באשר ליישומו של סעיף 7א. עיקרן – כי יש להראות שעילת הפסילה מתקיימת במטרותיהם או במעשיהם של הרשימה או המועמד; מטרות או מעשים אלו צריכים להיות חלק מהמאפיינים הדומיננטיים של פעילות הרשימה או המועמד; ניתן ללמוד לגביהם מהצהרות מפורשות או ממסקנות המסתברות באופן חד-משמעי; אין די במטרות בעלות אופי תיאורטי, יש

להצביע על 'פעילות שטח' שיטתית, אשר צריכה לבוא לידי ביטוי חמור וקיצוני מבחינת עוצמתה; הראיות שמבססות את כל האמור צריכות להיות 'משכנעות, ברורות וחד-משמעיות' (שם, פסקה 4).

4. כדברי חברתי, התשתית הראייתית שבבסיס בקשת הפסילה הנדונה היא דלה; אין די בה כדי להצדיק את הפסילה. גם אין בתשתית ראייתית זו תוספת משמעותית על הראיות שהוגשו בבקשות פסילה קודמות בעניינה של בל"ד ומועמדיה, שלא הביאו לפסילתה בעבר. דינו של הערעור אפוא, כאמור, להתקבל.

5. ברם, וכדי להוציא מליבם של תוהים וטועים, אציין ואדגיש עוד זאת, בהתייחס למצעה של מפלגת בל"ד: בתגובת בל"ד לבקשת הפסילה, נטען כי "המצע אושר" כבר בא"ב 11280/02 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השש-עשרה נ' חבר-הכנסת אחמד טיבי, פ"ד נז(4) 1, 23 (להלן: עניין טיבי), פסק דין שניתן בשנת 2002, כך שמבחינה זו 'אין כל חדש תחת השמש', ואין מקום לדון בעניין פסילתה של הרשימה, בהסתמך על הכתוב במצעה; פעם אחר פעם, בחירות אחר בחירות. בתצהיר שהוגש עתה על-ידי בל"ד לוועדת הבחירות המרכזית, הוצהר על-ידי ח"כ סאמי אבו-שחאדה, יו"ר בל"ד, כי "אין כל חידוש במצע שלנו מאז שנידון לראשונה בפני בית המשפט העליון לפני יותר מעשרים שנה... אנחנו מחוייבים לכלל ההצהרות שניתנו מטעם ההנהגה של בל"ד בפני בית המשפט העליון בהליכים הנ"ל".

6. בעניין טיבי אכן נדונה כזכור הקריאה להגשמת עקרון 'מדינת כל אזרחיה' במצע המפלגה. הנשיא א' ברק קבע, כי "אם המטרה של היות ישראל 'מדינת כל אזרחיה' מכוונת אך להבטחת השוויון בין האזרחים בתוך הבית פנימה, תוך הכרה בזכויותיו של המיעוט החי בתוכנו, אין בכך כדי לשלול את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית. אם, לעומת זאת, המטרה של היות ישראל 'מדינת כל אזרחיה' מכוונת ליותר מכך, והיא מבקשת לפגוע ברצינות המונח ביסוד הקמת המדינה ובכך לשלול את אופיה של מדינת ישראל כמדינתו של העם היהודי, כי אז יש בכך כדי לפגוע במאפיינים הגרעיניים והמינימליים המאפיינים את מדינת ישראל כמדינה יהודית" (עניין טיבי, פסקה 13). קביעה זו חזרה על עצמה במספר הליכים נוספים (ע"ב 561/09 בל"ד – המפלגה הלאומית הדמוקרטית נ' ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-18, פסקה 19 (7.3.2011); א"ב 9255/12 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת התשע-עשרה נ' זועבי, פסקה 21-24 (20.8.2013); א"ב 1095/15 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת העשרים נ' זועבי, פסקה 67 (10.12.2015); עניין כסיף, פסקה 52 לפסק דינה של חברתי הנשיאה א' חיות). אכן, בעניין טיבי, ובשורת פסקי הדין שבאו בעקבותיו, הניח בית המשפט הנחה מפליגה לטובת בל"ד, שלפיה – האמור במצעה משקף נְיָסָה רכה של 'מדינת כל אזרחיה', כזו שלא חותרת תחת היותה של מדינת ישראל מדינה יהודית. זאת, בהסתמך על הצהרות בכירי המפלגה לפני ועדת הבחירות ולפני בית המשפט. הנחה זו עושה חסד עם בל"ד, שכן 'אדם מן הישוב', הקורא קריאה תמה ופשוטה את מצע

המפלגה, עשוי לבוא לכלל מסקנה, ולטעמי לא בדוחק, כי הדברים האמורים שם שוללים את אופייה היהודי של מדינת ישראל, אף בהתייחס למאפיינים הגרעיניים, המינימליים, שנקבעו בעניין טיבי. על הנחה מפליגה זו משליכה בל"ד את יהבה, מני אז ועד היום – כמעין 'תעודת-יגור' – בכל מערכת בחירות; וגם בערעור שלפנינו זוכה בל"ד להנות מהספק, מפאת חשיבותה של הזכות החוקתית לבחור ולהיבחר.

7. אם כנים הדברים, אם דברי הצהרתו של יו"ר בל"ד לפני בית המשפט, והצהרות קודמיו בהנהגת בל"ד בהליכים המשפטיים מאז עניין טיבי הנזכר, שלפיהם תמיכת המפלגה ברעיון 'מדינת כל אזרחיה', לא נועדה לשלול את אופיה היהודי של מדינת ישראל, כי אז – ראויים הדברים הללו לבוא לידי ביטוי מפורש גם במצע המפלגה. דומני, במבט צופה פני עתיד, ובהעדר טעם טוב לעשות כן, כי קשה יהיה להסתפק בהצהרות כלליות, כנספחים המוגשים לבית המשפט, לעיונם של יודעי ח"ן בלבד. את המצע כהווייתו, ובו הטמעה של הצהרות יו"ר המפלגה, והצהרות יושבי-הראש מאז עניין טיבי ועד עתה, יש להעמיד לנגד עיני קהל הבוחרים. אין להלום מסר אחד לבוחרים, באמצעות מצע המפלגה, ומסר אחר לבית המשפט, באמצעות הצהרות 'מרפכות', על מנת שלא 'להילכד' בעילת הפסילה שבסעיף 7א(א)(1). דרוש מצע אחד; לבחור ולבית המשפט.

ש ו פ ט

השופט ע' גרוסקופף:

בהינתן דלות בקשת הפסילה שהונחה לפניי וועדת הבחירות, אשר לא חידשה דבר ולא הוסיפה דבר על בקשות פסילה שהוגשו בעניינה של המערערת במערכות בחירות קודמות, לא היה מקום למנוע על בסיסה את השתתפות המערערת בבחירות לכנסת ה-25, באופן הנוגד את פסיקתו העקבית של בית משפט זה. לפיכך, אני מסכים לחוות דעתה של חברתי, הנשיאה אסתר חיות, לפיה דין הערעור להתקבל.

ש ו פ ט

הוחלט פה אחד כאמור בפסק דינה של הנשיאה א' חיות.

ניתן היום, י"ד בתשרי התשפ"ג (9.10.2022).

ש ו פ ט

המשנה לנשיאה

ה נ ש י א ה

ש ו פ ט

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט